

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie **1. D.W.**

2. U.C.

oskarżonych z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 8 października 2025 r.

skargi obrońcy oskarżonych

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku,

z dnia 7 kwietnia 2025 r., sygn. akt II AKa 222/24,

uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 30 lipca 2024 r., sygn. akt II K 102/22,

i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania

p o s t a n o w i ł

1. oddalić skargę,

2. obciążyć oskarżonych kosztami sądowymi postępowania w przedmiocie skargi w częściach równych.

UZASADNIENIE

D.W. i U.C. zostali oskarżeni o to, że:

1. w dniu 19 października 2020 r. w A., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, działając wspólnie i w porozumieniu doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę U., poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru

wywiązania się z zawartej w dniu 19 października 2020 r. umowy kupna katamaranu [...] o numerze CIN: [...] za kwotę 110100,00 euro, w ten sposób, że doprowadzili do podpisania umowy kupna-sprzedaży z w/w firmą, płatną w ratach od dnia 30 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r. w wysokości 3670,00 euro miesięcznie, a następnie nie wywiązali się z tych płatności, jak też nie zwrócili przekazanego przez V.Ż. katamaranu, czym działali na szkodę V.Ż., powodując straty na kwotę 106430,00 euro, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;

2. w dniu 10 lutego 2020 r. w A., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę M. sp. z o.o., poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawartej w dniu 10 lutego 2020 r. umowy na wykonanie Katamaranu [...] o wymiarach 12x4m za kwotę 1.272.870 zł, w ten sposób, że doprowadzili do podpisania umowy, otrzymali zaliczkę w kwocie 1.050.000 zł, a następnie nie wywiązali się z w/w umowy, czym działali na szkodę M. sp. z o.o. reprezentowanej przez A.P., powodując straty na kwotę 1.050.000 zł, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;

3. w dniu 15 października 2020 r. w A., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę U., poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawartej w dniu 15 października 2020 r. umowy na wykonanie Katamaranu [...] o wymiarach 12x4m za kwotę 202 000,00 euro, w ten sposób, że doprowadzili do podpisania umowy, otrzymali zaliczkę w kwocie 170124,93 euro, a następnie nie wywiązali się z w/w umowy, czym działali na szkodę U., reprezentowanej przez I.P. i V.Ż., powodując straty na kwotę 170124,93 euro, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;

4. w okresie od 11 kwietnia 2018 r. do dnia 2 marca 2022 r. w A., dokonali przywłaszczenia pieniędzy w kwocie 45000 euro, stanowiących mienie znacznej wartości, czym działali na szkodę I.P. i V.Ż., tj. o czyn z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

Nadto, D.W. został oskarżony o to, że:

5. w okresie od 1 listopada 2020 r. do grudnia 2021 r. w A. oraz w D., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, działając w imieniu firmy H. z siedzibą w A.,

doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem obywatela Litwy — R.M., poprzez wprowadzenie w błąd co do zamiaru wywiązania się z ustnej umowy na podstawie podpisanej oferty handlowej z dnia 01.11.2020 r. na wykonanie Katamaranu [...] z pływakami 12m x 1,5m x 0,7m, w ten sposób, że zobowiązując się do wykonania katamaranu zgodnie z ofertą handlową za kwotę 121000 euro i otrzymując zaliczkę w kwocie 166300,00 euro, nie wywiązał się z w/w umowy, czym działał na szkodę R.M., powodując straty na kwotę 166300,00 euro, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;

6. w bliżej nieustalonym czasie pod koniec 2021 r. w A., działając w imieniu firmy H. z siedzibą w A., dokonał przywłaszczenia powierzonych rzeczy ruchomych w postaci pieca do sauny, podłogi z kamienia, sztucznej trawy, schodów tylnych, wieszaków oraz używanego silnika, mających stanowić elementy łodzi motorowej dwukadłubowej [...], czym działał na szkodę R.M. w wysokości 10000,00 euro, tj. o czyn z art. 284 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Suwałkach, wyrokiem z dnia 30 lipca 2024 r., sygn. akt II K 102/22, uniewinnił oskarżonych od wszystkich zarzuconych im czynów.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora oraz pełnomocników oskarżycieli posiłkowych na niekorzyść obojga oskarżonych, wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2025 r., sygn. akt II AKa 222/24, uchylił wyrok Sądu I instancji w części dotyczącej oskarżonych D.W. i U.C., w tym zakresie przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Suwałkach, a w pozostałym zakresie wyrok ten utrzymał w mocy.

Obrońca D.W. i U.C. wniósł w trybie art. 539a § 1 k.p.k. skargę na wyrok Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając mu „naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu I instancji mimo braku ku temu przesłanek.”

Podnosząc powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na skargę pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego R.M. wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku zaskarżonym wyrokiem uchylił wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego. Okoliczność ta należy do przesłanek uprawniających sąd odwoławczy do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wymienionych przez ustawodawcę w art. 437 § 2 k.p.k. W myśl tego przepisu sąd odwoławczy może uchylić orzeczenie i przekazać je sądowi I instancji do ponownego rozpoznania tylko w jednym z trzech przypadków: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych, konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości oraz wówczas, gdy wydanie wyroku reformatoryjnego naruszyłoby regułę *ne peius*, określoną w art. 454 § 1 k.p.k. Zadaniem Sądu Najwyższego, rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego, jest wyłącznie skontrolowanie, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnej przeszkody, określonej w art. 454 k.p.k., do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.).

W pierwszym rzędzie należy wskazać, że nie polega na prawdzie twierdzenie skarżącego, jakoby „w wypadku wyroku uniewinniającego (a także umarzającego) podstawą kasatoryjnego orzekania jest art. 454 § 1, ale pod warunkiem, że sąd odwoławczy stwierdzi, że wyeliminowanie stwierdzonego uchybienia może prowadzić do wyroku skazującego. Jeżeli uchybienie jest związane z koniecznością uzupełnienia materiału dowodowego, to badanie podstawy uchylenia wyroku nie następuje z perspektywy konieczności prowadzenia na nowo przewodu w całości, ale pod kątem postawy z art. 454 § 1, gdyż są to podstawy rozłączne” (str. 6 skargi).

Nie ma przeszkód prawnych ani logicznych, aby wyrok uniewinniający albo umarzający postępowanie został wzruszony przez sąd odwoławczy na podstawie innej niż niemożność skazania oskarżonego w związku z treścią reguły *ne peius*. Ponadto, orzeczenie kasatoryjne w związku z wystąpieniem warunków, o których mowa w art. 454 § 1 k.p.k., nie musi być wcale poprzedzone uzupełnieniem przez sąd *ad quem* materiału dowodowego, choć w praktyce często tak bywa. Nie jest też

prawdą, że dopiero nieudana próba uzupełnienia materiału dowodowego w instancji odwoławczej otwiera Sądowi II instancji drogę do uchylenia wyroku sądu *meriti* w celu ponownego przeprowadzenia postępowania w całości.

Zgodzić się natomiast należy ze spostrzeżeniem Autora skargi, iż omawiane podstawy wydania wyroku kasatoryjnego są rozłączne. Dzieje się tak dlatego, że dotyczą zupełnie odmiennych sytuacji. Sąd odwoławczy uchyla orzeczenie w związku z wystąpieniem przesłanki z art. 454 § 1 k.p.k. wtedy, gdy ma przekonanie o winie oskarżonego, ale nie może wydać orzeczenia skazującego. Tożsame przekonanie o istnieniu podstaw do pociągnięcia oskarżonego do odpowiedzialności karnej nie leży natomiast u podstaw orzeczenia kasatoryjnego wydanego w związku z potrzebą przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r., II KS 22/21 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2024 r., I KS 3/24) wynika, że konieczność ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego, o której mowa w art. 437 § 2 k.p.k., powinna być oceniana nie tylko w aspekcie ilościowym, ale i jakościowym. Tego rodzaju sytuacja zachodzi zatem m.in. wówczas, gdy nieprawidłowo przeprowadzono nawet nie wszystkie, ale większość kluczowych dla oceny zachowania oskarżonego dowodów, co powoduje niemożność poddania ocenie tych prawidłowo przeprowadzonych z zastrzeżeniem, iż brak jest innego prawidłowo przeprowadzonego dowodu, pozwalającego ocenić dowód nieprawidłowo przeprowadzony.

Kiedy więc sąd I instancji nie przeprowadza oceny dowodów lub czyni to w sposób skrajnie sprzeczny z zasadami określonymi w art. 7 k.p.k., mamy do czynienia z wadliwością całego postępowania dowodowego. W rezultacie powstaje konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Taką właśnie konieczność dostrzegł Sąd Apelacyjny w Białymstoku w niniejszej sprawie, oceniwszy, że przewód sądowy przed Sądem Okręgowym w Suwałkach cechowała wyjątkowa nierzetelność, a zatem wymaga on powtórzenia.

Wydając zaskarżony wyrok Sąd odwoławczy wyraźnie wskazał, iż w jego ocenie rozstrzygnięcie Sądu I instancji zapadło na skutek licznych i fundamentalnych błędów w zakresie podstaw dowodowych zaskarżonego wyroku. W efekcie, mimo formalnego przeprowadzenia w postępowaniu pierwszoinstancyjnym szeregu dowodów nie doszło do rzeczywistej ich oceny w świetle standardów procesu karnego. Wprawdzie uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego jest obszerne i wskazuje na motywy rozstrzygnięcia uniewinniającego, jednak daje również wyraz jednostronności ocen materiału dowodowego, podając w wątpliwość elementarną rzetelność postępowania przed Sądem *meriti*.

I tak, oceniając zamiar, z jakim działali oskarżeni oraz to, czy w ogóle byli w stanie wywiązać się z umów, które zawarli, Sąd I instancji powinien był ocenić, jak planowali to zrobić, nie posiadając własnych środków finansowych, za to różnego rodzaju zobowiązania. Nie poddał on szczegółowej analizie sytuacji finansowej zobowiązanych spółek ani oskarżonych, nie zgłębił też wątku jednoczesnej realizacji dwóch zamówień, a następnie wystąpienia przez oskarżonych z ofertą sprzedaży osobom trzecim katamaranu, wykonanego na zamówienie pokrzywdzonych i za ich pieniądze. Sąd I instancji całkowicie zignorował zeznania pokrzywdzonych, stwierdzając, że były mało dokładne i nie starając się przeprowadzić ich weryfikacji przy pomocy dokumentów czy innych źródeł dowodowych. Od początku postrzegał sprawę jako spór cywilnoprawny, wynikły z nieporozumień między kontrahentami, które pojawiły się w trakcie wykonywania umowy, pomijając istotę stawianego w akcie oskarżenia zarzutu działania przez D.W. i U.C. z rozmysłem, w celu skłonienia pokrzywdzonych do zawarcia niekorzystnych dla nich umów, a osiągnięcia dla siebie korzyści majątkowej. Nie zbadał zatem zasadniczego wątku sprawy i nie ustalił w świetle całości materiału dowodowego czy ich działanie wypełniało znamiona zarzuconych im czynów.

Ponieważ sposób przeprowadzenia dowodów przez sąd *meriti* dotknięty jest tego typu wadami, że samo częściowe tylko uzupełnienie postępowania dowodowego przez dodatkowe przeprowadzenie dowodów przez instancję odwoławczą byłoby niewystarczające, niezbędne, zdaniem Sądu *ad quem*, stało się przeprowadzenie przewodu na nowo w całości, po uprzednim uchyleniu wyroku Sądu I instancji. Sąd Apelacyjny w Białymstoku nie popełnił więc błędu, uchylając

wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach i przekazując mu przedmiotową sprawę do ponownego rozpoznania, choć przyznać należy, że mógł obszerniej przedstawić motywy orzeczenia kasatoryjnego.

Nie dostrzegając podstaw do uwzględnienia wniesionej przez obrońcę skargi, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie, o kosztach postępowania rozstrzygając na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 i 2 k.p.k.

[WB]

[r.g.]